

Розглядом питання оцінки ефективності системи внутрішнього контролю (СВК) займалася О.Б. Аментьєва [1], яка ділить цей процес на сім етапів. Ми пропонуємо оцінювати ефективність системи внутрішнього контролю за етапами, наведеними на рис. 2. Оцінювання ефективності системи внутрішнього контролю доцільно здійснювати кожного місяця комітетом наглядової ради підприємства. Якщо внаслідок здійснених процедур система внутрішнього контролю виявиться неефективною, то відповідні особи мають встановити причини такої неефективності, запропонувати рекомендації з усунення цих причин та донести це до відома працівників, які здійснюють внутрішній контроль.



Рис. 2. Етапи оцінювання ефективності системи внутрішнього контролю на підприємстві

Члени комітету наглядової ради щомісячно складають "Висновок щодо ефективності системи внутрішнього контролю підприємства", який містить інформацію про низький чи достатній рівень ефективності системи внутрішнього контролю, та надають його голові наглядової ради підприємства.

Висновки. Отже, використання запропонованих нами алгоритмів формування системи внутрішнього контролю та оцінювання її ефективності сприяють створенню на підприємстві ефективно діючої системи внутрішнього контролю. А результати здійсненого оцінювання ефективності доцільно

використовувати під час визначення напрямів удосконалення системи внутрішнього контролю і оптимізації управління підприємством.

Література

1. Аментьєва О.Б. Підвищення економічної ефективності системи внутрішнього контролю підприємства : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. екон. наук: спец. 08.06.01 – економіка, організація і управління підприємствами / Олена Борисівна Аментьєва. – НАН України; Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 2006. – 20 с.
2. Белік В.Д. Підходи до організації системи внутрішнього контролю / В.Д. Белік. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/portalsoc_gum/ptmbo/2009_3/9.pdf.
3. Борисенко М.В. Організація і методика внутрішнього контролю на підприємствах : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. екон. наук: спец. 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит / Марина Володимирівна Борисенко / Київський національний торговельно-економічний ун-т. – К., 2008. – 21 с.
4. Ковтун Т.В. Система внутрішнього контролю як невід'ємний елемент операційної системи підприємства / Т.В. Ковтун // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6, т. 1. – С. 165-170.
5. Корінько М.Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, диверсифікація : монографія / М.Д. Корінько. – К. : ДП "Інформ-аналіт. агентство", 2007. – 429 с.
6. Кузик Н.П. Система внутрішнього контролю в акціонерному товаристві : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. екон. наук: спец. 08.06.04 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит / Наталя Петрівна Кузик / Національний аграрний ун-т. – К., 2004. – 19 с.
7. Яровенко Г.М. Організація внутрішнього контролю в системі управління фінансовими потоками підприємств : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. екон. наук: спец. 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит / Ганна Миколаївна Яровенко / Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К., 2008. – 21 с.

Остророг Н.В., Чубай В.Н. Формирование системы внутреннего контроля промышленного предприятия и оценка ее эффективности

Рассмотрены основные принципы и требования создания системы внутреннего контроля. Предложена последовательность формирования системы внутреннего контроля. Выделены факторы, критерии, методы и этапы оценки эффективности системы внутреннего контроля.

Ключевые слова: система внутреннего контроля, этапы создания системы внутреннего контроля, эффективность системы внутреннего контроля.

Ostrorog N.V., Chubaj V.M. Formation of the internal control system of industrial enterprise and evaluation its efficiency

The basic principles and requirements of creating a system of internal control are considered. The sequence of forming of the internal control system is offered. Factors, criteria, methods and stages of evaluation efficiency of the internal control system are selected.

Keywords: Internal control system, stages of creating a system of internal control, efficiency of the internal control system.

УДК 336.221.2

Доц. Н.Ю. Подольчак, д-р екон. наук;
аспір. А.А. Тимейчук – НУ "Львівська політехніка"

СОЦІАЛЬНО-РЕГІОНАЛЬНІ БАР'ЄРИ РОЗВИТКУ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТА ДЕРЖАВНОЮ ПОДАТКОВОЮ СЛУЖБООЮ УКРАЇНИ

Запропоновано модель оцінювання втрат внаслідок існування соціально-регіональних бар'єрів розвитку взаємовідносин між підприємством та Державною податковою службою України. Наведено практичний розрахунок втрат у процесі комуні-

кування працівників підприємства та службовців податкової служби через існування соціально-регіональних бар'єрів. Виокремлено основні способи зниження та подолання соціально-регіональних бар'єрів.

Ключові слова: бар'єри розвитку, взаємовідносини, підприємства, Державна податкова служба України.

Постановка проблеми. Одним із найголовніших соціальних бар'єрів розвитку взаємовідносин у системі "підприємство – податкова служба" є недосконале знання державними службовцями та підприємцями мови спілкування та обміну інформації, національної культури, традицій, звичаїв тощо окремих регіонів країни. Багато підприємств здійснюють виробничо-господарську діяльність у різних регіонах України і сплачують місцеві податки у регіоні ведення виробничо-господарської діяльності, а загальнодержавні податки та збори – у регіоні реєстрації підприємства. Міжрегіональний характер діяльності підприємств породжує соціально-регіональні бар'єри та витрати, пов'язані з подоланням цих бар'єрів. До таких підприємств належать практично всі банківські установи, які мають широкую мережу філій та відділень, підприємства газової та нафтової промисловості, великі будівельні підприємства, великі дистрибуційні компанії тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми взаємодії підприємств і Державної податкової служби України (ДПСУ) досліджено у працях таких вітчизняних та іноземних науковців: Е. Анкінсона, П.К. Бечко, А. Веткіна, В. Вішневського, О. Гарченка, Ю.Б. Іванова, Г. Мінцберга, О.В. Олійника, О.В. Поколюдиної, С.В. Солодухіна [1-7]. Дослідження зарубіжних науковців присвячені проблемам взаємодії підприємств із податковими органами їхніх країн із зовсім іншим законодавством, ринковими відносинами, менталітетом державних службовців та досвідом діяльності керівників підприємств. Вітчизняні ж науковці розглядають лише окремі аспекти співпраці між підприємством та ДПСУ, у працях немає системного підходу до взаємодії підприємств і податкових органів країни в різних економічних та соціально-політичних ситуаціях. Також у працях вітчизняних та іноземних науковців не розглядають основні бар'єри розвитку взаємовідносин між підприємством та ДПСУ. Відсутні праці щодо оцінювання, аналізування та зниження рівня соціально-регіональних бар'єрів у взаємовідносинах підприємств та ДПСУ.

Кожен регіон має певні соціально-культурні та побутові особливості, які проявляються у спілкуванні між керівниками підприємств і службовцями ДПС, що зумовлюють додаткові витрати. Саме тому необхідно оцінити рівень цих бар'єрів шляхом оцінювання усіх додаткових витрат, а також вести пошук способів зниження рівня цих бар'єрів.

Мета дослідження. Розробити модель для оцінювання витрат внаслідок існування соціально-регіональних бар'єрів у взаємовідносинах між підприємствами та ДПСУ.

Виклад основного матеріалу. Єдиною державною мовою є українська мова, однак в повсякденній практиці у комунікуваннях між державними службовцями різних регіонів та підприємцями кожен із суб'єктів комунікаційного каналу використовує різні мови. Причиною цього є те, що в традиційно україномовних регіонах перестали вивчати російську мову понад

20 років, а в східних регіонах велика кількість молодих людей так і не почали вивчати українську мову. Тому особливо нагальною проблемою виникає у спілкуванні між молодим поколінням людей із різних регіонів, кожен з яких часто досконало володіє лише однією мовою спілкування, цим самим, створюючи додаткові соціальні бар'єри у комунікуванні.

Тому виникають додаткові витрати, пов'язані з комунікуванням персоналу підприємств та державних службовців – працівників ДПС. Усі витрати, пов'язані з мовним бар'єром, можна поділити на три групи: попередні, поточні та заключні витрати. Попередні витрати пов'язані з підготовкою до комунікування персоналу підприємств або підприємців із державними службовцями, при цьому дві сторони комунікування володіють різними мовами (наприклад переклад інформації, яку буде передано через комунікаційні канали, обґрунтування позиції іншою мовою, пошук необхідних термінів та слів тощо). Поточні витрати зумовлені додатковими затратами ресурсів під час безпосереднього контакту для налагодження взаємодії у системі "підприємство – податкова служба". Заключні витрати пов'язані з додатковими витратами внаслідок дії мовних бар'єрів у комунікаційних каналах між персоналом підприємств і державними службовцями.

Вивчення досвіду взаємодії між підприємствами та ДПС дає змогу стверджувати, що використовуються різноманітні форми комунікування. Однак найпопулярнішими є такі види комунікаційних зв'язків між підприємствами та ДПС: безпосередній контакт; телефонна розмова; документальне повідомлення; електронне повідомлення. Отже, формула витрат внаслідок двомовності та існування мовного бар'єру між підприємствами та податковою адміністрацією можна записати так:

$$V_{dv} = \Delta V_p + \Delta V_{pot} + \Delta V_z, \quad (1)$$

де: V_{dv} – додаткові витрати підприємства, пов'язані зі соціальним бар'єром двомовності між підприємствами та ДПС; ΔV_p – додаткові попередні витрати персоналу підприємства на підготовку розмови, документів, повідомлення для службовців ДПС; ΔV_{pot} – додаткові поточні витрати персоналу підприємства під час комунікування зі службовцями ДПС; ΔV_z – додаткові заключні витрати персоналу підприємства після комунікування зі службовцями ДПС.

Додаткові попередні витрати персоналу можуть бути сумою витрат на різні форми комунікування, відповідно формула розрахунку цих витрат набуде вигляду

$$\Delta V_p = \Delta V_{pr} + \Delta V_{pt} + \Delta V_{pd} + \Delta V_{per}, \quad (2)$$

де: ΔV_{pr} – додаткові попередні витрати персоналу підприємства на підготовку безпосередньої розмови зі службовцями ДПС; ΔV_{pt} – додаткові попередні витрати персоналу підприємства на підготовку телефонної розмови зі службовцями ДПС; ΔV_{pd} – додаткові попередні витрати персоналу підприємства на підготовку документального повідомлення або документів для службовців ДПС; ΔV_{per} – додаткові попередні витрати персоналу підприємства на підготовку електронних повідомлень службовцям ДПС.

Треба уточнити, що попередні витрати на документальне та електронне повідомлення пов'язані зі пошуком адекватних термінів і слів, перекладом тексту тощо. А поточні витрати на документальне та електронне повідомлення, пов'язане безпосередньо з його набором, оформленням тощо. Тобто ці витрати можна чітко виокремити із сукупності всіх операційних витрат підприємства.

Приклад розрахунків наведемо для Стрийського відділення БМР УБМР "Укргазспецбудмонтаж", яке зареєстроване як платник місцевих податків у с. П'ятничани, Стрийського району, Львівської області (табл. 1). Це є відділення УБМР "Укргазспецбудмонтаж", дочірньої компанії "Укргазвидобування", яке зареєстроване у Краснограді Харківської області. Тому загальнодержавні податки сплачуються у Харківській області і звітність Стрийське відділення подає також до ДПС Харківської області. Тому виникають соціально-регіональні та мовні бар'єри у комунікуванні між службовцями ДПС та керівниками Стрийського відділення УБМР "Укргазспецбудмонтаж".

У комунікуванні зі службовцями ДПС беруть участь три працівники дослідженого підприємства, а саме: директор відділення, головний бухгалтер та заступник головного бухгалтера. Середня заробітна плата цих працівників на місяць становить 27655 грн. Також нараховується на заробітну плату єдиний внесок обсягом 38,5 %. Отже, сукупні витрати на заробітну плату становлять 38302,18 грн. Погодинна оплата працівникам в середньому становитиме 217,63 грн/год.

Табл. 1. Розрахунок попередніх витрат, пов'язаних із бар'єрами двомовності та іншими соціально-регіональними бар'єрами у комунікуванні персоналу підприємств та службовців ДПС

Форми комунікування	Тривалість підготовки до комунікування протягом місяця, год	Додаткові витрати часу, пов'язані із бар'єром двомовності, %	Додаткові фінансові витрати, пов'язані із бар'єром двомовності, грн
Безпосередня розмова	0,50	9	$217,63 \cdot 0,5 \cdot 0,09 = 9,79$
Телефонне спілкування	0,50	13	$217,63 \cdot 0,5 \cdot 0,13 = 14,15$
Документальне повідомлення	1,50	14	$217,63 \cdot 0,5 \cdot 0,14 = 15,23$
Електронне повідомлення та спілкування, використовуючи ІТ	0,25	8	$217,63 \cdot 0,5 \cdot 0,08 = 8,71$

Підставивши види додаткових витрат у формулу (2), отримаємо: $\Delta V_p = 9,79 + 14,15 + 15,23 + 8,71 = 47,88$ грн. Отже, додаткові місячні попередні витрати у зв'язку з існуванням соціально-регіональних бар'єрів та двомовності становлять 47,88 грн. У річному обсязі попередні додаткові витрати становитимуть 576,56 грн.

Далі необхідно обчислити усі додаткові поточні витрати, пов'язані з бар'єрами комунікування між персоналом підприємств та службовцями ДПС. Для цього варто використати формулу

$$\Delta V_{pot} = \Delta V_{potr} + \Delta V_{pott} + \Delta V_{pott} + \Delta V_{poter}, \quad (3)$$

де: ΔV_{potr} – додаткові поточні витрати персоналу підприємства на безпосередню розмову зі службовцями ДПС; ΔV_{pott} – додаткові поточні витрати персоналу підприємства на телефонну розмову зі службовцями ДПС; ΔV_{pott} – додаткові поточні витрати персоналу підприємства на написання та оформлення документального повідомлення або документів для службовців ДПС; ΔV_{poter} – додаткові поточні витрати персоналу підприємства на написання електронних повідомлень та спілкування за допомогою інших ІТ зі службовцями ДПС.

Особливістю розрахунку витрати в процесі безпосереднього комунікування є те, що такі витрати (ΔV_{pott}) складатимуться з двох видів витрат, а саме: додаткові витрати на оплату телефонного зв'язку та додаткові витрати на заробітну плату працівника, який є суб'єктом комунікування.

Для кількісного розрахунку рівня додаткових витрат для подолання бар'єру двомовності у процесі співпраці між працівниками підприємств та службовцями ДПС, які спілкуються різними мовами, доцільно використати табл. 2. Зазначимо, що телефонна тарифікація зв'язку з державними службовцями Харківської ДПС становить 0,6028 грн/хв для стаціонарного зв'язку, а для дзвінків на мобільні телефони середні витрати становлять 1,20 грн/хв. Детальні дослідження на підприємстві показали такий розподіл використання телефонного зв'язку керівниками Стрийського відділення УБМР "Укргазспецбудмонтаж" для комунікування із службовцями ДПС Харківської області: дзвінки на стаціонарні телефони – 56 %, дзвінки на мобільні телефони – 44 %. Виходячи з наведеної статистики, можна знайти середньозважену вартість хвилини розмов телефоном і вона становитиме $= 0,44 \cdot 1,2 + 0,56 \cdot 0,6028 = 0,528 + 0,338 = 0,866$ грн./хв.

Далі розрахуємо поточні втрати від існування соціально-регіональних бар'єрів (табл. 2). Отже підставивши види додаткових поточних витрат у формулу (3), отримаємо: $\Delta V_{pot} = 117,52 + 198,15 + 163,22 + 15,23 = 494,12$ грн. Додаткові місячні поточні витрати у зв'язку з існуванням соціально-регіональних бар'єрів та двомовності становлять 494,12 грн. У річному обсязі поточні додаткові витрати становитимуть 5929,44 грн.

Табл. 2. Розрахунок поточних витрат, пов'язаних із соціально-регіональними бар'єрами та двомовністю в комунікуванні персоналу підприємств та службовців ДПС

Форми комунікування	Тривалість комунікування протягом місяця, год	Додаткові витрати часу, пов'язані з бар'єром двомовності	Додаткові фінансові витрати, пов'язані з бар'єром двомовності
Безпосередня розмова	3,0	18 %	$3 \cdot 0,18 \cdot 217,63 = 117,52$
Телефонне спілкування	3,5	21 %	$3,5 \cdot 0,21 \cdot 217,63 + 3,5 \cdot 0,21 \cdot 0,866 \cdot 60 = 159,96 + 38,19 = 198,15$
Документальне повідомлення	5,0	15 %	$5 \cdot 0,15 \cdot 217,63 = 163,22$
Електронне повідомлення та спілкування, використовуючи ІТ	0,5	14 %	$0,5 \cdot 0,14 \cdot 217,63 = 15,23$

Заключні витрати за групами відрізнятимуться від попередніх та поточних витрат. Зокрема, основними заключними витратами є: витрати, пов'язані із зниженням продуктивності праці після комунікування працівника із носієм іншої мови; витрати на надсилання додаткової інформації або зміну форми комунікування для уточнення та донесення до іншого суб'єкта комунікаційного процесу необхідної інформації; витрати на розв'язання дисфункціональних конфліктів внаслідок непорозуміння між носіями різних мов; витрати на виправлення помилок внаслідок прийняття помилкових управлінських рішень; інші витрати.

Формула для розрахунку групи заключних витрат, пов'язаних з комунікуванням носіїв різних мов, матиме такий вигляд:

$$\Delta V_z = \Delta V_{zp} + \Delta V_{zd} + \Delta V_{zr} + \Delta V_{zu}, \quad (4)$$

де: ΔV_{zp} – втрати підприємства внаслідок зниження продуктивності праці працівників, які спілкувались із службовцем ДПС, що є носієм іншої мови; ΔV_{zd} – витрати підприємства на надання додаткової інформації або заміну форми комунікування; ΔV_{zr} – витрати на розв'язання конфліктних ситуацій, які виникли внаслідок непорозуміння між суб'єктами комунікаційного зв'язку; ΔV_{zu} – витрати на виправлення помилково прийнятих управлінських рішень внаслідок неправильного трактування отриманої інформації.

Особливістю розрахунку заключних витрат полягає в тому, що виокремлені групи витрат можуть складатися з різноманітних видів операційних витрат, наприклад, до групи "витрати на надсилання додаткової інформації або заміну форми комунікування" можуть входити витрати на технічну заміну каналу комунікування, додаткові витрати на використання нового каналу комунікації (витрати на телефон, Інтернет-зв'язок, відрядження тощо), додаткові витрати на оплату праці працівникам тощо.

Практичний розрахунок заключних додаткових витрат внаслідок існування соціально-регіональних та мовних бар'єрів у комунікуванні керівників Стрийського відділення БМР УБМР "Укргазспецбудмонтаж" та службовців ДПС у Харківській області наведено в табл. 3.

Табл. 3. Розрахунок заключних витрат, пов'язаних із соціально-регіональним бар'єром двомовності у комунікуванні персоналу підприємств та службовців ДПС

Основні негативні наслідки бар'єру двомовності	Додаткові витрати	Додаткові заключні фінансові витрати, пов'язані з бар'єром двомовності, грн
Зниження продуктивності праці	На 20 % протягом дня з ймовірністю 5 %	$0,2 \cdot 8 \cdot 0,05 \cdot 217,63 = 1,74$
Витрати на надсилання додаткової інформації або заміну форми комунікування	Щомісячні витрати 1,2 год.	$1,2 \cdot 217,63 = 261,16$
Витрати на розв'язання дисфункціональних конфліктів	Щомісячні витрати часу 20 хв.	$0,33 \cdot 217,63 = 71,82$
Витрат на виправлення помилок внаслідок прийняття помилкових управлінських рішень	Ймовірність 0,5 % з середніми втратами 16 год. із залученням додатково 3 працівників бухгалтерії	$0,005 \cdot 16 \cdot 543,54 = 43,48$

Внаслідок розмови і можливого виникнення конфліктних ситуацій знижуватиметься продуктивність праці, за нашими оцінками вона становитиме 20 % протягом робочого дня, а ймовірність такого зниження продуктивності праці становить 5 %, тобто, виходячи із статистичних даних, лише в кожному 20 випадку виникали непорозуміння та конфлікти, а отже, і зниження продуктивності праці. Загалом заключні витрати є найменш ймовірними, однак якщо вони настають, то їхні наслідки у вигляді втрат є одними з найбільших.

Підставивши види додаткових заключних витрат у формулу (4), отримаємо: $\Delta V_z = 1,74 + 261,16 + 71,82 + 43,48 = 378,2$ грн. Додаткові місячні заключні витрати у зв'язку з існуванням соціально-регіональних бар'єрів та двомовності становлять 378,2 грн. У річному обсязі заключні додаткові витрати становитимуть 4538,4 грн.

Загалом інтегральний показник додаткових витрат на комунікування між підприємствами та ДПС матиме вигляд

$$V_{dv} = \sum_{i=1}^n \Delta V_{pi} + \sum_{j=1}^m \Delta V_{poj} + \sum_{k=1}^s \Delta V_{zk}, \quad (5)$$

де: i – види додаткових попередніх витрат для подолання соціально-регіональних бар'єрів у комунікуванні між підприємствами та ДПС; n – кількість додаткових попередніх витрат; j – види додаткових поточних витрат для подолання соціально-регіональних бар'єрів у комунікуванні між підприємствами та ДПС; m – кількість додаткових поточних витрат; k – види додаткових заключних витрат для подолання соціально-регіональних бар'єрів у комунікуванні між підприємствами та ДПС; s – кількість додаткових заключних витрат. Загальні додаткові річні витрати, пов'язані зі соціально-регіональними бар'єрами та бар'єром двомовності у комунікаціях між підприємством та ДПС, дорівнюватимуть: $V_{dv} = 576,56 + 5929,44 + 4538,4 = 11044,4$ грн.

Отже, отриманий результат є досить істотним, враховуючи те, що місячне адміністрування податків на підприємстві становлять 11002 грн. Тому потрібно знижувати цей бар'єр як на макро-, так і на мікрорівнях. Доцільно додати, що подібні витрати внаслідок соціальних бар'єрів несе ДПС. Тому величина загальних втрат від комунікування повинна враховувати і витрати ДПС. Розрахунки за такою ж методикою проводили для інших міжрегіональних підприємств, а саме: Львівська філія Одескабель – 2437 грн; Український автомобільний холдинг ТОВ Львівська філія – 1621,9 грн; Львівська філія ТОВ Термекс – 984,37 грн; Львівська філія НАК "Укragролізинг" – 20110 грн.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Як показує практичне вивчення соціально-регіональних бар'єрів, витрати на їх подолання є досить значними і такими, яких можна було б уникнути. У багатьох випадках вони залежать від навичок та суб'єктивних характеристик керівників підприємств та працівників ДПС. Тому потрібно добирати на посади керівників у підприємства, що активно контактують із службовцями та партнерами у інших регіонах України, працівників, які досконало володіють двома мовами та знають регіональну соціокультурну специфіку регіонів. Такі ж вимоги варто виставляти і до державних службовців, які працюють у ДПС України.

Подальші дослідження потрібно спрямувати на розвиток форм взаємовідносин у системі "підприємство – ДПС".

Література

1. Анкинсон Э. Лекции по экономической теории государственного сектора / Э. Анкинсон, Дж. Э. Стиглиц. – М.: Изд-во "Аспект Пресс", 1995. – 223 с.
2. Бечко П.К. Податкова система / П.К. Бечко. – К.: Центра навч. літ-ри, 2006. – 368 с.
3. Білик М.Д. Податкова система України: навч.-метод. посібн. / М.Д. Білик, І.А. Золотко. – К.: Изд-во КНЕУ, 2000. – 192 с.
4. Вишневецький В. Уход от уплаты налогов: теория и практика: монография / В. Вишневецький, А. Веткин. – Донецк: Изд-во ИЭП, 2003. – 228 с.
5. Минцберг Г. Стратегический процесс / Г. Минцберг, Дж.Б. Куинн, С. Гошал: пер. с англ. под ред. Ю.Н. Каптуревского. – СПб.: Изд-во "Питер", 2001. – 688 с.
6. Олійник О.В. Податкова система / О.В. Олійник, І.В. Філон. – К.: Центра навч. літ-ри, 2006. – 368 с.
7. Юрій С.І. Оцінка ефективності надання пільг з оподаткування / С.І. Юрій, І.М. Таранов // Фінанси України. – 2002. – № 12.
8. Шлях до справжньої двомовності: вивчити українську. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rb.com.ua/rus/company/publications/6259>.

Подольчак Н.Ю., Тимейчук А.А. Социально-региональные барьеры развития взаимоотношений между предприятиями и государственной налоговой службой Украины

Предложена модель оценки потерь вследствие существования социально-региональных барьеров развития взаимоотношений между предприятием и Государственной налоговой службой Украины. Приведен практический расчет потерь в процессе коммуникаций работников предприятия и служащих налоговой службы при существовании социально-региональных барьеров. Выделены основные способы снижения и преодоления социально-региональных барьеров.

Ключевые слова: барьеры развития, взаимоотношения, предприятия, Государственная налоговая служба Украины.

Podolchak N.Yu., Tymeychuk A.A. Social and regional barriers development of relations between companies and the state tax service Ukraine

The model of evaluation of losses due to the existence of social and regional barriers to the development of relations between the company and the State Tax Service of Ukraine was elaborated. It was presented a practical calculation of losses in the process of communication between employees and officials of tax service because of the existence of social and regional barriers. It was outlined the main ways to reduce and overcome social and regional barriers.

Keywords: barriers to development, relationship, enterprises, the State Tax Service of Ukraine.

УДК 336.71:339.7 *Аспір. М.В. Рубаха¹ – Львівський НУ ім. Івана Франка*

ЄВРООБЛІГАЦІЙНІ ПОЗИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОБІЛІЗАЦІЇ БОРГОВОГО ФІНАНСУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ КАПІТАЛУ

Проаналізовано можливості виходу вітчизняних підприємств реального сектору економіки на світовий ринок боргового капіталу шляхом емісії єврооблігацій. Досліджено особливості випуску кредитних нот і нот участі у кредиті, переваги та

недоліки їх використання суб'єктами господарювання для мобілізації фінансового капіталу за кордоном.

Ключові слова: єврооблігації, кредитні ноти, ноти участі у кредиті, SPV-емітент, кредитний рейтинг.

Постановка проблеми. В умовах дефіциту фінансових ресурсів на національному фінансовому ринку та необхідності стимулювання подальшого ефективного розвитку підприємств реального сектору економіки, диверсифікації джерел їх фінансування та підтримання конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому товарних ринках, виникає потреба пошуку нових джерел мобілізації фінансового забезпечення суб'єктів підприємництва. Пріоритетним джерелом мобілізації фінансових ресурсів вітчизняними суб'єктами господарювання за кордоном є фондовий ринок, зокрема його борговий сегмент.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти проблем мобілізації фінансових ресурсів на міжнародному фондовому ринку шляхом емісії єврооблігацій були предметом наукових пошуків Б. Івасіва, В. Комара, О. Рубана, Є. Савельєва, В. Фещенка, О. Хмиз та інших. Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Однак динамізм економічних змін в Україні та світі зумовлює необхідність вивчення нових схем мобілізації фінансових ресурсів вітчизняними суб'єктами господарювання за кордоном.

Метою роботи є дослідження особливостей емісії єврооблігацій для залучення фінансування українськими підприємствами реального сектору економіки на міжнародному ринку капіталу та аналіз переваг та недоліків альтернативних шляхів виходу вітчизняних емітентів на єврооблігаційний ринок через емісію кредитних нот і нот участі у кредиті.

Виклад основного матеріалу. Основним інструментом мобілізації боргового фінансування на міжнародному фондовому ринку є єврооблігаційні позики. Єврооблігації – це боргові цінні папери, емітовані на міжнародному фондовому ринку та деноміновані у валюті, відмінній від національної грошової одиниці країни-емітента. Перевагою єврооблігацій для емітента є їх розміщення одночасно на кількох ринках, що розширює коло потенційних інвесторів суб'єкта господарювання і, відповідно, знижує плату за акумульовані фінансові ресурси.

Основною метою корпоративних емітентів, що виходять на ринок єврооблігаційних позик є, насамперед, диверсифікація джерел залучення фінансових ресурсів та хеджування валютних ризиків. Зауважимо, що використання єврооблігаційного ринку дає змогу підприємницьким структурам не лише залучити значні обсяги "довгих" та дешевших, порівняно із мобілізованими на внутрішньому фінансовому ринку, ресурсів, а й отримати додаткові вигоди від конвертації валютних надходжень в інші валюти у випадку сприятливого коливання обмінних курсів.

Зазвичай, перед емісією єврооблігацій попередньо визначається перелік подій, за умови настання яких інвестори мають право вимагати погашення зобов'язань до настання встановленого умовами проспекту емісії терміну розрахунку за цими цінними паперами. Такими подіями, наприклад, може бути реалізація емітентом значного обсягу активів, що перебувають у його

¹ Наук. керівник: проф. О.М. Ковалюк, д-р екон. наук